

Március tizenötödikén

Írta: SZEHALMI GYULA

az Országos Gárdonyi Irodalmi Társaság alelnöke.

A Természet újraébredésének hónapjában, március 15-ike a nagy szabadságtörekvések örök ünnepe. Az emlékezések, multakra való visszagondolások napja.

Emlékezések? Visszagondolások? Vajjon mikre emlékezünk, mikre gondol vissza ma a lelkünk?

Emlékezünk a 90 év előtti szomorú időkre, melyekben a nemzeti élet hosszú, rideg éjszakáját, végtelennek és vigasztalannak tetsző szomorú telét élte a magyar és ebben a lélekdermesztő sivárságban epedve vágyta, várta a megváltó szent tavaszt!

Emlékezünk azokra az időkre, melyekben a magyar nép idegen hatalom rabigája alatt görnyedt. Azokra az időkre melyekben bűn volt a magyar szó, érzés, gondolat és nemzetsorvasztó átkos kezek égigérő elválasztó falakat emeltek ember és ember, magyar és magyar közé!

Emlékezünk azokra az időkre, melyekben egy törpe kisebbségé volt a fény, hatalom, jog, anyagi gazdagság, boldogság, gond és teher nélküli kedves élet, — tehát minden, ami szép, jó, kívánatos a földön; a másik csoport, a nemzet nagy tömege pedig, ezalatt nyomorult szolgaságban sinlett és emberhez nem méltó nyomortanyákon csaknem megszakadt a gond és teher alatt!

Emlékezünk azokra az időkre, melyekben ragyogó, halhatatlan nevű férfiak egész sora támadt: a Wesselényiek, Nagy Pálok, Széchényiek, Kossuthok, Deákok, — kik belátva a nagy igazságtalanságot, minden erejükkel, minden képességükkel arra törekedtek, hogy emberré tegyék az addig állati sorban tartott jobbágymilliókat és szabaddá, egyenlővé, testvérré a haza minden polgárát, de ne csak a kötelességekben, hanem a jogokban is!

Lélekemelő, csodálatos volt ez a kor és ez a küzdelem! Önzetlen, nagylelkű, önfeláldozó, jövőbe látó és jövőt biztosító. Am erős volt az ellenállás is. Századok megkövesült visszaélései, igazságtalanságai, gonoszság, rövidlátás, határtalan önzés keltek tusára a nemes akarással, ... de örömteljes büszkeséggel mondhatjuk, hogy hasztalan! Amint a hosszú éjszaka sötétjét elüzi, megtöri a hajnal derengése s a tél dermesztő, fagyos világát: végtelen hómezőit, vizek jégpáncélját, egek fojtó ködét, ellenállhatatlanul töri, olvasztja, tünteti a tavaszi napsugár, úgy a szabad gondolat, nemes nagylelkűség, kitartó akarás előtt is meg kellett törnie a sötét és rideg idők minden visszaéléseinek!

A hosszú nemzeti tél után, a remények, vágyak, széplátások és akarások lelkeket hevítő sugárözönében jött a diadalmas nemzeti szent tavasz! És ahogy jött, jövetelére az emberi szívekben csodavirágok nyíltak, a száraznak, korhadtnak látszó nemzeti ágon csodahajtások támadtak. Csodagyümölcsé termékenyült a nemes akarás és a nemzet megtalálta önmagát: barátot, testvért, osztályos társat lelt magyar a magyarban!

Ennek a 90 év előtti szent tavasznak az emlékét ünnepeljük ma! És 90 év roppant távlatában vajjon tudjuk-e, kiknek lelkében tündöklött akkor a fény, kiknek a szívében égett akkor a láng, mely megvilágította egy nemzet elborult arcát, fölpezsdítette vérét és megmutatta néki a jövő útját?!

Sokan voltak. Neveiket följegyezte és elmulhatatlanná tette a történelem! Am e sokak közül is egyike a legnagyobbaknak Kossuth Lajos! Ki volt Kossuth Lajos?! A nemze lelke! Megtestesült vágya! Lobogó indulata! Eleven honszerelme! Haronája, bástyája a szabadságnak! Tiltakozása a

DARÁNYI MINISZTERELNÖK GYŐRI BESZÉDE

szövegét a 3-ik oldalon közöljük

zsarnokságnak! Büszkesége, reménykedése, egy pusztulásra szánt, eltaposni akart szerencsétlen nemzetnek! Benne élt, lángolt, dobogott a nemzeti vágy és írásaiban, beszédeiben lüktetett a magyar akarat!

Mikor a nevét kiejtjük, hála, szeretet szálljon a szíveinkbe. Mikor szerte a hazában ércebe öntött, kőbe vésett, vászonra rögzített alakját látjuk, úgy nézünk föl rá, mint az oltárképre és kívánjuk az Urtól, hogy nemzeti erényekben hozzá hasonlatosak lehessünk!

Am ha fénylő, tündöklő, tünneményes csillaga volt Kossuth a magyar égnek, ezt a tünneményes csillagot egy másik tündöklő ragyogású csillagsereg vette körül: a magyar ifjúság!

Magyar ifjúság! Tavasz a tavaszban! Virág a fán! Az álmok álma! A vágyak vágya! Szépség, erő, remény, jövő!... Minden, ami kincs, minden, ami élet, minden, amiben rejlik a Jövő, akár egy emberé, akár egy nemzeté legyen is az!

Ifjúság!

Ti legkisebbek, akik még csak alvó rügyei vagytok a megtépett nemzeti fa kibomló lombjának! Ti nagyobbak, kik már fesledező bimbói vagytok a szent tavasz csókjára pártát nyitó virágözönnek! És Ti, legnagyobbak, kik gyümölcscsel kecsegtető értékei vagytok egy szerencsétlen országnak, tudjátok meg, hogy Jez a március 15-iki ünnep a jövő reményiségének, a nemes felbuzdulásnak, a kitartó akarásnak, a nemzeti élet és nemzeti nagyság tavaszi ujjáéledésének, virágaborulásának és gyümölcscse fogantatásának szent ünnepe!

Ti legkisebbek, kik még nem értitek ennek az ünnepnek az igazi jelentőségét és csak homályosan él bennetek a sejtés, hogy valami nagy-nagy eseménynek kellett annak lenni,

mely még emberöltők múlása után is megremegtetni a felnőttek lelkét, úgy gondoljatok erre a napra, mint a legkedvesebbre: édes anyátok, gondos dajkátok nevenapjára!

Ti nagyobbak, kik már ismeritek a történelmet és tudjátok, hogy a 48-iki ifjúság lelkének lobogása, hazaszeretetének szent tüze nélkül meddőek maradtak volna a nemzet álmai, vegyetek példát ettől az emberöltők előtti magyar ifjúságtól, a Petőfi, Jókai, Tompa, Kerényi, Vasvári, Irányi és mások vezetése alatti szent gárdától, mely ifju szívének minden hevével tiszta lelkének minden álmával, vágyával, nemes akarásával, állott a szabadságmozgalmak szolgálatába és kész volt lemondani még az életről is, csak hogy ezzel az áldozattal új, pezsdülő, erőteljes életre keljen a haza!

És Ti, legnagyobbak, egy széttépett, fájdalmában felcsukló, keservében jajszóval élő, de a jövő hitében nem fogyatkozó szerencsétlen ország reménységei, amikor ma ünnepelitek a szabadság ünnepét, ... amikor visszaemlékeztek az őseiteket nyomorult jobbágysorsból kiemelő nagyok névkoszorújára, jusson eszetekbe a sivár jelenből kivezető útja a kötelességnek!

Álljon lelkiismeretük előtt a Csonkaország képe! Nézzétek az iszonyu sebeket, melyeket nemzetünk testén éhes rabló népek orvul támadó gyilkosja ütött!.. Nézzétek az elvesztett Kárpátok kéklő koszorúját, melyeket ma idegen népek ekéje hasított!.. Lássátok meg az elszakított földek besüppedt sírjait, melyek lakói nem lelnek pihenést az idegenné vált hantok alatt!.. Érezzétek átfutni leikeiteken rabbá lett testvéreitek kipergő könnyét, elfojtott sóhaját, néma fohását... az álmod, mely idehozza, a vágyat,

mely áhitozza az édes, régi, nagy magyar hazát!

Jusson eszetekbe ezeréves országunk minden dicsősége és a dicsőséget fel-felváltó szomoru éjszakája!... Jusson eszetekbe a hősök serege, kik fegyverrel vívták ki a dicsőséget, de jusson eszetekbe azoknak a tábor-kara is, kik a szó, vagy toll erejével, a lélek és akarat hatalmával, az áldozat készségével s az önfeláldozás fanatizmusával változtatták át akkor fényes nappallá a nemzeti éjszakát és varázsoltak tavaszt, izzó napfényben tündöklő nyarat a tél helyébe!

Jusson eszetekbe a Mult!.. Jusson eszetekbe, hogy máskor is volt már elérvult a hon. Máskor is volt már rabláncokon! Máskor is volt már összetörve,... máskor is ültek diadalt fölötté!.. Máskor is vájták, ásták a sirját,.. máskor is költötték elmulását!.. Máskor is volt már bús, síri ágyon. elhagyva, egyedül, az egész világon!.. Máskor is elpusztult, máskor is legyengült, de időnek jártán újra csak fellendült s nem sok idő múlva: Kárpátok hegyétől, Adria partjáig, áldott térségeit újra a magyarok népe birtokolta!

És eszetekbe jutván a Mult, ezen a fogadalmas szent napon, teljék meg a lelketek nemes elhatározással, törhetetlen akarrattal, bizakodó hittel és reménységgel!

Imaként szálljon ajkaitokról a hitvallás, hogy: azok a ham-

vas, kéklő bércek-, azok a patkormajtól hangos völgyek-, azok a rejtelmes erdők-, azok az illatos mezők-, azok a vadvirágos himes rétek-, aranykálásztól ringó drága földek-, azok a büszke, gazdag városok-, azok a csendes, meleg falusi otthonok, azok a sírok-, azok a hantok-, az a kék égbolt és mindaz, ami volt, amelyek úgy-úgy a szívünkhöz nőttek: idegen népé soha sem lehetnek!

Ha ez a hitvallás lesz a magyar nép egyetemének és első sorban jövő reménységének, az ifjuságnak életirányítója, ha nem felejtik, hogy a jövő csak azoké, akik szeretni, tisztelni tudják a Multat, a Multnak szent hagyományait, hanem sziveikben oltárképnek állítják a hazáért élő-haló nagyok alakjait is,.. ha nem felejtik soha, hogy ha z a csak egy van s ezért a hazáért mindent feláldozni nem erény, de kötelesség, ... akkor a természet feltámadásának örömnépén biztosan reálhetjük a nemzeti tél elmultát s egy szebb, jobb, boldogabb tavasz megérkeztét is! Azét a tavaszét, melyben ismét a miénk lesz a vértanuk sirjának, Kárpátok láncának, történelmi multunk sok-sok dicsőségének áldott földje s a nagy világon árván, egyedül élő magyar nép testvéri szeretetben egyesülve, egekig ható hallelujával üdvözölheti a tavaszi ébredés örök Idusát: március 15-ikét!

Magyarok! Öregek és ifjak!

Emeljük föl kezeinket s a szabadság halhatatlan költőjével:
Petőfi Sándorral szálljon ajkainkról az eskü szent szava:

... a magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok so k á nem leszünk!

Nem... nem leszünk!